

BOSHLANG'ICH SINFDA O'QUVCHILARNI CHIROYLI YOZISHGA O'RGATISH

Ishmanova Nafosat Normurodovna
*Jizzax viloyati, Forish tumani 16-umumta'lim
maktabi boshlang'ich sinf o'qituvchisi*

Annotatsiya: *Boshlang'ich sinf o'quvchilarini chiroyli yozishga o'rgatish – ularning yozma nutqini rivojlantirish, harflarni to'g'ri shakllantirish va husnixat ko'nikmalarini shakllantirish jarayonidir. Ushbu jarayonda maxsus mashqlar, didaktik o'yinlar, motorika mashqlari va innovatsion metodlardan foydalanish muhim ahamiyatga ega. Chiroyli yozish nafaqat o'quvchilarning estetik didini shakllantiradi, balki ularning yozuv tezligini oshirish, fikrlarini aniq ifodalash va xatolarni kamaytirishga ham yordam beradi.*

Kalit so'zlar: *husnixat, yozuv texnikasi, boshlang'ich sinf, didaktik o'yinlar, motorika mashqlari, estetik did, yozma nutq, innovatsion metodlar, harf shakllantirish, o'quv jarayoni.*

Yozuv – inson tafakkurini ifodalashning eng muhim vositalaridan biri bo'lib, u nafaqat muloqot qilish, balki fikrlash va bilimlarni mustahkamlash vositasi sifatida ham katta ahamiyatga ega. Ayniqsa, boshlang'ich sinf o'quvchilarida yozuv malakalarini shakllantirish kelajakdagi ta'lim jarayonining mustahkam poydevorini yaratadi. Shu bois, ularni chiroyli, aniq va ravon yozishga o'rgatish – muhim pedagogik jarayonlardan biridir.

Chiroyli yozish husnixat san'ati bilan bog'liq bo'lib, bu faqat harflarni to'g'ri shakllantirishni emas, balki estetik did, diqqatni jamlash, qo'l harakatlarini muvofiqlashtirish va sabr-toqat kabi muhim ko'nikmalarni ham o'z ichiga oladi. Bugungi kunda yozuv mashqlari nafaqat an'anaviy usullar orqali, balki zamonaviy innovatsion metodlar yordamida ham o'rgatilmoqda. Shuningdek, boshlang'ich sinf o'quvchilarining husnixatni o'zlashtirishida har xil didaktik o'yinlar, motorika mashqlari va vizual yondashuvlar muhim o'rin tutadi. Biroq, hozirgi kunda raqamli texnologiyalarning rivojlanishi natijasida qo'lda yozish ko'nikmalari biroz orqaga surilmoqda. Shunga qaramay, husnixatga e'tibor qaratish zarurati yo'qolmagan. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, chiroyli va tushunarli yozuv bolaning tafakkuri va akademik muvaffaqiyatlariga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shuning uchun ham boshlang'ich sinf o'quvchilarini chiroyli yozishga o'rgatish nafaqat maktab, balki ota-onalar uchun ham dolzarb masalalardan biridir. Boshlang'ich sinf o'quvchilarini chiroyli yozishga o'rgatishning ahamiyati: Boshlang'ich sinflarda chiroyli va aniq yozish ko'nikmalarini shakllantirish o'quvchilarning kelajakdagi ta'lim jarayonida muvaffaqiyatli bo'lishiga katta ta'sir ko'rsatadi. To'g'ri shakllangan yozuv nafaqat savodxonlikni oshiradi, balki bolaning o'z fikrlarini tushunarli va aniq ifodalashiga ham yordam beradi. Bundan tashqari, husnixat o'quvchining intizomi, diqqatini jamlay olish qobiliyati va ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi.

Chiroyli yozishga o‘rgatish bolalarning quyidagi jihatlarini rivojlantirishga yordam beradi:

Harflarni to‘g‘ri va chiroyli shakllantirish

Qo‘l mushaklarini rivojlantirish va muvofiqlashtirish

Xatolarni kamaytirish va yozuv tezligini oshirish

O‘z fikrlarini yozma shaklda aniq ifodalash

Estetik did va sabr-toqatni oshirish

Chiroyli yozishga o‘rgatishning asosiy metodlari

Boshlang‘ich sinflarda husnixatni rivojlantirish uchun turli pedagogik usullardan foydalanish mumkin. Quyida eng samarali usullar tahlil qilinadi:

An‘anaviy usullar

Harf va so‘zlarni yozish mashqlari: O‘quvchilar harflarning shakllarini to‘g‘ri va chiroyli yozishni o‘rganish uchun maxsus mashq daftarlari bilan ishlaydilar. Taqlidiy yozish: O‘quvchilar tayyor namunalarga qarab yozish orqali harflarning to‘g‘ri shakllarini o‘zlashtiradilar. Tayanch nuqtalar usuli: Harf yozishda qalamning harakat yo‘nalishini belgilab beruvchi tayanch nuqtalar yordamida yozuvni o‘rgatish.

Innovatsion usullar

Interaktiv ta‘lim dasturlaridan foydalanish: Maxsus mobil ilovalar va kompyuter dasturlari orqali bolalar harflarni o‘rganishi va yozuv texnikasini yaxshilashi mumkin. Didaktik o‘yinlar: Husnixatni rivojlantirish uchun o‘yin elementlari qo‘shilgan metodlar o‘quvchilarning qiziqishini oshiradi va jarayonni yanada samarali qiladi. Kalligrafiya mashqlari: Maxsus yozuv texnikalaridan foydalanish orqali bolalarda nafaqat husnixat, balki ijodiy yondashuv ham rivojlantiriladi.

Motorika va qo‘l mushaklarini rivojlantirish mashqlari

Chiroyli yozish uchun bolaning qo‘l mushaklari yaxshi rivojlangan bo‘lishi kerak. Shu sababli quyidagi mashqlar juda foydalidir: Plastilin yoki loy bilan ishlash, Chizish va bo‘yash mashqlari: Bilak va barmoqlarni chiniqtiruvchi maxsus jismoniy mashqlar. Chiroyli yozishga o‘rgatishda uchraydigan qiyinchiliklar va ularni bartaraf etish: Husnixatni rivojlantirish jarayonida o‘quvchilar turli qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin. Ulardan ba‘zilari quyidagilardir:

Qo‘l mushaklarining zaifligi: Agar bolaning qo‘l mushaklari yaxshi rivojlanmagan bo‘lsa, yozishda qiyinchilik bo‘lishi mumkin. Buning oldini olish uchun mayda motorikani rivojlantiruvchi mashqlar bajarish kerak.

Diqqatni jamlash muammosi: O‘quvchilarning diqqatini uzoq vaqt davomida saqlash qiyin bo‘lishi mumkin. Buni yengish uchun darslarga o‘yin elementlarini kiritish tavsiya etiladi. Qalamni noto‘g‘ri ushlash: Ba‘zi bolalar qalamni noto‘g‘ri ushlaydi, bu esa yozuvning sifatsiz bo‘lishiga olib keladi. O‘qituvchilar buni nazorat qilib, to‘g‘ri ushlab yozishga o‘rgatishlari lozim.

Ota-onalar va o‘qituvchilarning roli

Bolalarni chiroyli yozishga o‘rgatish faqat maktabdagi ta‘lim jarayoni bilan cheklanib qolmaydi. Ota-onalar ham bu jarayonda faol ishtirok etishi kerak. Ota-onalar farzandlari

bilan muntazam ravishda yozuv mashqlari bajarishlari lozim. O‘qituvchilar o‘quvchilarning qiziqishini oshirish uchun interaktiv va ijodiy usullardan foydalanishlari kerak. Chiroyli yozishga e‘tibor berish motivatsiya orqali amalga oshirilishi mumkin: masalan, husnixati yaxshi bo‘lgan bolalarni rag‘batlantirish.

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarini chiroyli yozishga o‘rgatish – ularning kelajakdagi ta‘lim jarayoni va umumiy rivojlanishi uchun muhim bosqichlardan biridir. Bu jarayonda an‘anaviy va innovatsion metodlarni uyg‘unlashtirish, o‘yin va motorika mashqlaridan foydalanish, shuningdek, ota-onalar va o‘qituvchilarning hamkorligi muhim ahamiyat kasb etadi. To‘g‘ri yondashuv orqali o‘quvchilarning husnixatini rivojlantirish va ularning yozma nutqini mukammal shakllantirish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Amonov S., Jo‘rayev M. "Boshlang‘ich sinflarda o‘qitish metodikasi" – Toshkent: O‘qituvchi, 2019.
2. Rahmonov A. "Boshlang‘ich ta‘lim didaktikasi" – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.
3. G‘afforova N. "Husnixat va yozuv madaniyati" – Samarqand: Zarafshon, 2020.
4. Vygotsky L.S. "Bolalar psixologiyasi va ta‘lim" – Moskva: Pedagogika, 1986.
5. Azizova D. "Husnixat darslari uchun metodik qo‘llanma" – Toshkent: O‘zbekiston, 2018.
6. Xudoyberganov B. "Boshlang‘ich sinflarda husnixatni o‘rgatishning zamonaviy usullari" – O‘qituvchi, 2022.
7. Shirinova G. "Bolalar yozuvining psixologik xususiyatlari" – Toshkent: Innovatsiya Ziya, 2023.
8. UNESCO. "Education for Sustainable Development: A Teacher's Guide" – Paris, 2017.